„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ у Нови Сад.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 49. У Новом Саду у петак 26. марта (7. априла) 1882. ГОДИНА XVII.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком идућег месеца априла почиње нова претплата за оне поштоване претплатнике наше, којима крајем овог месеца претплата истиче. Учтиво им ово за рана напомињемо, да изволе настојати да попове претплату.

Лист без готове претплате не може се никоме слати, па за то умољавамо поштоване претплатнике, да претплату за времена, и то најбоље путем поштанских упутница, послати изволе, како би се лист без прекидања отправљати могао. Наруџбине без новаца не могу се уважити.

Претплата, огласи, као и наплате за то, нека се изволе упутити на администрацију „Заставе“, а само дописи и остало, што се односи на уређење листа, нека се изволи слати уредништву „Заставе“.

Умољавамо пријатеље листа, да не пожале труда, те да поштоване сународнике, који би листа држати могли, побуђују на претплату листа.

„Застава“ излази четир пута преко недеље.

Претплата стаје за Аустро-угарску монархију, српске државе и покрајине:

На целу годину	14 ф.	— или	35	дин.
На по године	7 „	„	17½	„
На четврт године	3 ф. 50	или	9	дин.
На месец дана	1 „ 20	„	3	„

За остале земље и то: за Немачку годишње 18 ф., за Швајцарску, Романију, Русију, Италију и Бугарску 20 ф., а за Француску и Америку 24 ф., или сразмерно на четврт године.

У Новом Саду 16. (28.) марта 1882.

Власништво и уредништво „Заставе.“

СРПСКО-ХРВАТСКИ ОДНОШАЈ И РЕЧКО ПИТАЊЕ.

Будим-пештанска, а особито чивутска преса опучила се у последње време најжешће на Славене: противу Руса, којима ратом, противу Србије, којој освојењем прети, ако не буде ишла Аустро-Угарској на руку и спрам саме Русије, па сад је окупила и Хрвате поводом предстојеће расправе о Реци. У уводном чланку 88-ог броја свог од 18. (30.) марта изриче „П. Лојд“ под знаком сурадника, под којим обично излазе чланци и противу Русије и Србије, и Хрвата, своју суверену, бесомучну, и то, као што наводи не прву, али данас са свом снагом наглашену пресуду: „да је мера уступака Хрватској испуњена, и да ни један атом не може придодан бити“. „Никакве обмане!“ вели „П. Лојд.“ Ако је тамошња влада сметена опозицијом, она има довољно средстава, да је успешно побије. Подстиче и бана на то, „јер напоследку неможе ни бан тако благоватг, као индијски бог, који у лотоском цвету дрема, тихо љуљан од мирни таласа.

У 93-ем броју од 4. апр. п. р. под знаком два „ипсилона“ каже: У кратком времену Хрватска ће при расправи државноправног положаја Реке опет ступити на прочеље. Наравно да ће ставити своје захтеве у погледу Реке. Непријатељско мишљење противу Угарске овлађује сву суштиву хрв. народа, и свакојаке непријатности постају из „нашег“ односаја Хрватској у садашњости и будућности. Сваки уступак, што га земљи учинисмо, само повећава њену мржњу.

Пре неколико дана, наставља, пожалио се један члан хрв. сабора, да је наш изврсни научењак и историјски испитивач Фридрих Пешти, — Хрватску назвао фикцијом. На жалост, примећује „Пест. Лојд“, није она фикција, него осетљив реални чинилац, али Ф. Пешти доказује, да је Хрватска постала из низа фикција. Год. 900. био је и западни и источни део области међу Савом и Дравом у власти Мађара, и од тог времена била је Сава јужна граница Угарске. Праседиште Хрвата било је далматинско приморје, земљиште пак није им се распростирало до обала Купе и Саве, и никад нису били у поседу земље међу Дравом и Савом. Кад је мађарска држава основана, није имала земља међу Савом и Дравом свога властитог географичног имена. Неоспорно је, вели, доказано, да је западно земљиште међу Дравом и Савом под Стефаном и Белом I. било мађарско земљиште. Име Славонија у почетку није се односило на област међу Дравом и Савом, него на стару Хрватску, која почиње с оне стране Купе.

После је следовала честа промена. У средини XIII. века назива се земља коју сад Хрватском називамо, Славонијом. Донде се у изправама звала само „делови преко Драве.“ После неколико поколења област, која се састојала из жупанија Загреб, Загорје, Вараждин и Крижевци, прими сасвим у тишини име Хрватска, име пак Славонија потисне се даље, и на непосредно мађарску област пренесе се, која се дотле простире међу двема рекама, где се обе у Дунав сливају и жупаније Веровитицу, Пожегу, Валпово и Срем обузимају. Покрет је ишао од запада на исток, и Славонија, која је изворно на далматинском приморју била, доспела на свом путовању до Београда.

Још у течају XVIII. столећа звала се загребачка жупанија са другима у истом положају до Купе: Славонија. Колевка се данашње Хрватске налази у сабору од год. 1790—1791. Зак. чл. LIX. од год. 1790—91. разликује Хрватску од горње Славоније, која се састојала из загребачке, крижевачке и вараждинске жупаније, но ипак у свим саборским расправама називају те три жупаније не горња Славонија, него Хрватска. Тако се бан и сталежи називаше бан и сталежи Хрватске.

Тако „П. Лојд“ по Фр. Пешти. Ми ово наваћамо, и што је и од Срба подобно писано. Тим хоћемо само да напомеемо: да Хрвати ни земљу, ни народ, у њој не могу ни по самој историји само „хрватском“ називати. На безсмислице Велико-Хрвата Старчевићеваца не дамо ништа. Они сва племена не само у Босни-Херцеговини, него и у Србији, Црној Гори за Хрвате држе, и љуљајући се у безумљу: да ће Русија помоћи јим од свију ти племена направити вел. Хрватску и Хрвате, и то на уштрб православни Србаља, или што се надају, да ће се Руси по католичити или што сањају да ће Руси Србе ма и „православне, али „слободоумне,“ „демократичне,“ подложити дати вел. Хрватској. Па нека се љуљају у томе сну. Овамо су демократе, шта више: социјалисте, па ипак зидају на — Русију. „Quae vos dementia“ — какво вас је безумље спопало! Само ји као заблуделу браћу сажаљевати можемо.

Но друго су Хрвати народне — било независне, било зависне, владине странке. Они треба зајиста и озбиљно да узму у памет речи Мађара. Срби су без замерке признали назив хрватски и онима у Далмацији, и у Славонији, који се тако зову, премда и ту приметити можемо: да има свесни Славонаца, који кажу: да се прост народ католичке вере већином неће да назива: Хрватима, него или Славонцима, или на просто: Шокцима. Срби не само да то не подстичу, него би им право било, да се сви, бар који хоће, католички Славени у Далмацији, Хрватској и Славонији зову или назову Хрватима. То снагу даје, и Срби у снази хрватског сматрају и снагу српског тамошњег, а посредно и овдашњег народа. Али та се снага не постизава називањем Србаља Хрватима, ма и само политично, ма и с позивом на назив земље.

Но Хрвати се у том не треба да угледају у Мађаре, и да држе, да: gleba, земља, ма како се она звала, н. пр. белгијска, швајцарска, и т. д. народу, па по томе Србима међу Дунавом, Дрином, Савом, Уном, итд. политичко, па и племенско име даје. Други је размер српског и хрватског племена тамо. Па ево и данас се ни две краљевине, осим Далмације, званично не називају хрватске, него Хрватска и Славонија, па и то и у самим зем. законима ти краљевина.

Ако се и кад се дође до једнога државног назива, и тај ће ваљати удесити с обзиром и на српско име и племе.

Ето је питање Реке на дневноме реду. Како се то питање може коначно решити и без бивше крајине на зем. сабору у Загребу заступљене — то нећемо сад и овом приликом да истражујемо. Но да је за што поспешније решење слога Хрвата и Срба нужна, о томе — осим Старчевић-јанаца — ни један ни Хрват ни Србин неће посумњати. Али та слога треба да се оснује на признању и српског племена и имена народног.

Врло је добро представио српска потраживања Србин румски заступник у својој изврсној, у овом листу саопштеној беседи. Српски народ не само с оне, него и с ове стране Дунава и Драве обрадовао је тако рећи први одлучнији корак посланика Срба и самосталне, и владине странке, код бана, и по могућности поверовање његовом обећању „по могућности“, која могућност и од њега зависи.

Оволико за „велики петак“, која страдање означује, нађосмо за нужно, овим поводом и овом приликом о српско-хрватској ствари проговорити.

Бокељско-херцеговачко-босански устанак.

У понедељак обнародован је у Бечу службени извештај, у ком босански и херцеговачко-бокељски заповедници јављају, шта се све у потоње време догодило на позорницама устанка. Данас доносимо извештај, како гласи, а идући пут покушаћемо, да га са свога гледишта растумачимо. Исти гласи:

ФМЛ. барон Дален јавља званично 14. марта ноћу, да по свршетку операција у Загорју стоје довољне снаге на расположењу, да се предео на десној обали Дрине између Фоче и Горазде све до границе црногорске и новопазарског санџака прокрстари, те је већ издана заповест ђенералу Обадићу, да отпочне те операције. 17. о. м. после подне, јавља барон Дален, да је ноћу између 14. и 15. дошла вест из Гацког, како неке јаче устаничке чете, које дођоше из предела Перушице и на које су наше трупе пуцале, намеравају, да достигну предео код Фоче дуж црногорске границе.

Даљи ток догађаја јавља фмл. барон Далек 20. о. м. ноћу ово: Једна колона наиђе 16. марта код турске карауле на усташе, који се по кратком боју повукоше са једним мањим одељењем према граници санџака, а са већем одељењем према Викочу. Чета стајаше под управом Ибрахима-бега Гачанина из Гацког. Предстража колоне обриштара Џамбаура наиђе 16. марта, у 8 сахати из јутра у маршу према Зечевој Глави на неких 50 устаника, који по кратком боју побегоше, оставивши за собом једног мртвог и многу храну, а два рањеника однесоше собом. На подножју Плеш-брда наиђе колона по ново на усташе, који оставивши две мазге с храном, побегоше. Колона је таборовала са главним делом на Плешу и Зечевој Глави, а једно одељење посело беше Бастаће. Густа магла, снег пада. Једна од Чемерног одаслана колона дође ово подне до Тјентиста, натрапа на од прилике 300 устаника код Колиц-хана и Хрчкова и сузбије их према северу.

Ђенерал Обадић примаче се 17. марта из Фоче преко карауле Набакића на Гуслу. Кад је прешао Рјуду-главицу поче једно устаничко одељење око полак једног сахата по подне пуцати на његове предње страже. После боја који трајаше пол сахата, буду усташи помоћу приспеле колоне с бока одбијени. Обе колоне таборовах у Полица.

Ђенерал Обадић машираше са главном војском преко Вакуп-Борја, а са побочном колоном преко Врбице-Хочева у Челебић. На побочну колону пуцаху усташи око 8 сати из јутра код Врбице, али буду разбијени, те код Хочева заузму опет положај у групама од 60 до 80 момака. Бој у ком је учествовала и главна војска са топовима, трајаше до 11 сахати пре подне. Око подне сретне се једна колона, која је из Чајнице преко Крстаца и Викоча ишла, са ђенералом Обадићем скоро у исто време у Челебићу. Прва колона имаћаше кратка боја северно од тог места. Неко појаче одељење гонило је усташе према Веленићу, где ови опет заузеше положај. Жешћи бој развио се све до мркле ноћи. Једна колона из Фоче приспе тог дана у Хум те одржа свезу са ђенералом Обадићем, једно одељење у Грђевици, а друга у Бастаћима детажирано; на ово последње су усташи без успеха пуцали.

Обадићева колона нађе на путу седам нових гробова, где су 17-ог погинули усташи сахрањени. — Једна колона пође преко Хана Ораховице у Чаницу, те кад дозваде, да се код Креца налазе усташи отуде тамо. Извешћа још нема.

Губитци с наше стране: 17. марта код Руде-Главаце: од 14. ловачког батаљона: тешко рањен ловац Фрања Манш, лако рањен водник Јосиф Фуја. 18. марта код Веленића: од 77. пешачке пуковније: мртав Јадко Перуст, рањена два пешака; од 14. лов. батаљона: тешко рањени ловац Већеслав Завадил и Јован Витек, лако рањени подловац Јосиф Бер и ловац Јован Јаскра.

ФМЛ. барон Дален јавља 21. марта у вече: Пошто се бојем код Веленића 18. марта за цело дознало, да су усташи стајали између Вис-брега и Таре, то одашље ђенерал Обадић 19. марта једну колону од Челебића преко Вис-брега, а другу опет колону од Локвице према Висову. По кратком боју вратише се усташи натраг према Веленићу; обе колоне спојене гонише их преко Веленића у правцу према Рођет-брду. Док су се нека одељења пењала на венац, нареди мајор Пржедак усљед предпоставке, да ће се усташи као и у боју дан пре, повући на оброницима Стањева према Тари, нека се једно одељење попне и на Стањево-брдо. Ово одељење, кад се око 9 сахати из јутра на стањевском венцу раширило, опази у долини усташе, како гомилама код Зендове Луке прелазе на две скеле Тару и преважају читаве чопоре марве преко реке. Одељење то отвори ватру на скелу, на што се сва одељења са једном батеријом топова пожуре на венац Стањевог брда и пуцаху на усташе са знатним успехом. Приметило се како се многи усташи сјурваше у Тару, једна скела потонула а преважање задржано. Пошто се преважање отпочело већ на неко време пре него што је колона приспела, то су од прилике 200 људи и многа стока превежена на ону страну реке.

Грдне тешкоће и стрмепитост брда учини, те војска не могаше достићи оне усташе, што побегоше горе низ обалу реке Таре; на месту превоза нађоше 39 погинулих усташа; свакако знатан број утопљеника не могаше се дознати. С наше стране ни један губитак.

ФМЛ. барон Јовановић јавља 21. марта: Устаске чете у Кривошијама држе се на неким тачкама још непрестано чврсто црногорске границе и узнемирују наше трупе ватром из даљине. — 14. марта беше у Кривошијама чарканье код Пољевца без губитка. 20. марта лако рањен ловац Мартин Пранис од 10. батаљона тиролске регименте код Гуковца једним метком из даљине.

Политички преглед.

Колико је посебна прорачунска расправа на **сабору Троједне Краљевине** из прва споро ишла, тако да су се неки бојали, да до ускрса неће бити ни готова, толико је после брже текла, у право рећи на пречац је прекинута. Код сваке ставке прорачуна уну рашњег одељења опозиција је, и мразовићева и старчевићева, стављала исправке и предлоге. Најдужа расправа беше око ставке „принос народном позоришту 32,000 форината“; трајала је читав дан, и пре и после по дне. Било је више предлога; једни су хтели, да се поред драме негује у позоришту само српско-хрватска опера, други, да влада прорачуњену своту не сме прекорачити, но на послетку је и пак остало, као што и сад јест, тј. да буде мешовита опера. Док је специјална дебата унутрашњег прорачуна скоро три дана трајала, просветни и правосудски прорачун примљени су у једној седници, јер опозиција није на њих никаке предлоге, ни исправке подносила, тако да је сав прорачун 22. о. м. био претресен и усвојен. И тим је опозиција демонстровала против Живковића, кога би по што, по то хтела да сруши. Значајно је, шта је Живковић 22. о. м. у сабору рекао. Окренувши се опозицији рече: „Због бешчасне радње не можете ме с овог места потиснути. Ако пак шовенска струја, која се и изн сабора показује, и даље узрасте, онда ћу ја сам одступити, па своје место заузети на заступничким клупама“. Кака се струја ту под „шовенском“ ра-

зумева, то се зна. У уторак 23. о. м. прочитан је прорачун по трећи пут, на што се сабор до 5. априла одгодио. У седници, која прва дође, доћи ће отпис о **речком** питању на дневни ред.

О атентату на ђен. Стрељникова, што је 18. о. м. у Одеси учињен, јављају ове појединости. Стрељников сеђаше на булвару на клупи, лицем окренут мору, без и каке пратње, кад али зађе му за леђа неки лепо обучен младић, те два пут опали из револвера на ђенерала у врат, тако да ђенерао, огрезнув у крви, с места мртав паде. Убилац побегне у приморску улицу, где га је друг чекао на коли, која су три дана пре тога ради купили били. Но тек што дође до кола, али два радника, која су га видела, како бежи, ухвате га. У тај мах опали убиочев друг с кола више пута, те рани оба радника. Обе убице скоче за тим с кола, те хтедоше пешице умаћи, али на брзо их стигну неколико царинских војника и бродарских радника, ухвате их и свезане одведу у полицију. Ту искаже један од њих, да се зове Косагорски, и на питање, за што је пуцао на ђенерала, одговори: Сваки хитац мора таки крај имати. Други атентатор паде на испиту у несвест, те ни доцније не хтеде ништ о себи и свом занимању исказати. Говори се, да су обојица тек неколико дана пре атентата из Кијева или Петрограда у Одесу дошла. те се у истом дому настанила, где и ђенерао живљаше. Од ото доба иђаху свагда и свугде уза стопце за њим. Кад су им стан преметали, нашли су у њему лажних путних листова, револвера, ножева и неку смесу отрова.

Сабор Троједне Краљевине.

(Седница од 16. марта.)

Подпредседник М. **Хрват** отвори седницу у 10 сахата пре подне.

Бележник **Сајц** чита записник о последњој седници; оверовљен без примедбе.

Одбор за прорачун подноси извешће о прорачуну земаљских заклада, стојећи под управом одела за унутарње послове, те за богоштовље и наставу. — Ставиће се на дневни ред.

У настављеној расправи о прорачуну узе први реч

Заступник др. **Суботић**. Доселе није обичавао утицати у главну расправу о прорачуну, но овог пута одустаје од тог обичаја с разлога, што стојимо у очи уставног сједињења Крајине, те с тога хоће да се већ сада изјави. Са стране говорника мањине наведен је као главни разлог проти вотирању прорачуна тај, што нагодба не одговара интересима земље. То је навластито истакнуо заступник г. Фолнеговић. Но тај разлог не може се тицати владе бана грофа Пејачевића, за чије владавине није нагодба склопљена. Ја сам пак искусио, да ни један управитељ земље није се толико одапирао, када је требало бранити права народна, колико управо бан Пејачевић; у том обзиру надкрилио је све досадање банове. Ко само помисли, шта је бан гроф Пејачевић прошле две године учинио за народ, тај мора према њему гојити поуздање. Бан гроф Пејачевић стао је у многом питању, тичућих се битних интереса народа пред велику власт, те је рекао: Ја ово тражим, за моју земљу, а недате ли, полажем ето банску част. (Живио, тако је.) Како дакле да немамо поверења у човека, који воли радије одступити, него допустити, да се нешто учини против земље. (Живио.)

Заступник г. Фолнеговић позвао се такође на закон о штампи. Ко је донео тај закон? Зар бан гроф Пејачевић? Није, а познато је сваком, како се је са штампом поступало за владом не Пејачевићевом. Позива левицу нека пред сабор изнесе основу закона о слободи штампе, те ће ју саборска већина либерално подупирати, а тим ће сабор показати, да жели осигурати слободу штампе. (Заступник г. Фолнеговић. Држимо вас за реч.) Ал док органи области врше своју дужност по закону и законито поступају, дотле се не може у том обзиру ништа спочитавати. Уверен је, да ће бан гроф Пејачевић, дође ли до закона о слободи штампе, пристати уз све оно, што је најбоље и најцелисходније за земљу.

Ласно је опозицији тражити све оно, што може и не може бити, лако је сваком тражити оно, што му се највише мили.

Некад је и он тако мислио, но кад се ступи у јавни живот, виде се истом ужасне препоне, које стоје на путу остварењу свих таквих жеља.

Он незамерава опозицији, што стоји на свом становишту, но нека ни опозиција незамерава саборској већини, ако она, подучена искуством живота, друкчије ради. Говорило се о великим теретима, који тиште опћине. Је ли бан гроф Пејачевић створио тај закон, је ли он непосредно одговоран за оно, што раде финанцијални органи?

Тај закон помогли смо и ми створити на заједничком сабору, а сад увиђамо, да он не одговара околностима и нашим силама. И је иштем, да се тај закон промени, да се тако одузме прилика проневерењем, изгредом и теретом. То сам казао својим бирачима, да ћу гледати то извојевати. За сада то није могуће, но за које време доћи ће у сабор Крајина, те ћемо онда ту ствар с баном решити. (Живио, тако је). Тешки су порези, који народ тиште, но је ли бан гроф Пејачевић донео те законе? Но он их може променити, јер о манипулацији порезом можемо сами одлучити, а ту промену извешћемо само уз бана грофа Пејачевића.

Заступник Фолнеговић, који се толико заузимао за слободу штампе, допустиће ми, ако му кажем, да међу штампом и штампом у различитих држава постоји велика разлика. Тон, који влада у нашој штампи, са свим је свој. Листови, који читаву годину дана доносе под вешали имена угледних мужева народа, најбоље сами себе жигошу. Да таково што донесу сатирички и шаљиви листови, не би се никако замерило, но другчија је ствар, када то озбиљни листови чине.

Сабор неможе судити у погледу конфискације штампе, док влада не донесе извешће, јер никако неби се могло одобрити, да сабор по назору једне странке осуди владу, док нема доказа. Не ваља говорити обћенито, него нека се изнесе пред кућу који конкретни случај, онда ће и сабор моћи, да врши непристрани суд. Странци већине јест слобода и добро домовине прво, што ће вазда чувати.

Говори, што нам је најпреће, наиме уређење вода и грађење путова, а тога ваља да се својски латимо. Од путова постоји до душе мрежа, но желио би, да се сваке године о њима расправља у саборници, те што је преће, нека се такођер редом и израђује.

Говорећи о уређењу река, вели, да би само регулисање реке Вуке умножило народну главницу за својих 20 милијона форинти.

У будуће имало би се у прорачуну поступати у том обзиру у великом, известном правцу, те средствима земље припомагати, да се изведу те, тако преке потребе народа.

Распитујући прорачун, дознао је нешто, што мањини куће јамачно неће бити по вољи, да јој он то каже. Видно је наиме, да се у сврхе католичке вероисповеди издају 133.000 фор. дочим се црква православна подупире с много мањом свотом. Код централне управе невиди заступника православне вере; у нашем прорачуну не мери се дакле једнаком мером. Погледом на автономну православну школу, не тражи се, што је заступник г. Црнадак криво разумео, да их земља новчано подупире. Заступник др. Димитријевић није нипошто тражио за школу државних средстава. Заступник г. Црнадак рекао је даље, да би се по таковим школама већ у детинству цепали. То не стоји. Како је познато подељени су Мађари у више вероисповести, па ипак те вероисповести, имајући посебне конфесијоналне школе, одгајају само родољубне и врле Мађаре. Хрвати и Срби једнокрвна су и рођена браћа те ће вазда и остати. Нема Србина, који не би знао, да му је ово драга отаџбина, који није спреман сваку жртву допринети за напредак и добро ове земље. (Живио). Рекло се је, ко жели бити Србин, тај нек иде преко Саве. Такова политика била би опасна и средовечна, те би наличила политици Француске, која је одтерала Хугеноте, и политици Шпаније, која је отерала све иновернике. Управо са стране странке дра Старчевића нанешено је земљи оно зло, које нас је могло обојицу сахранити. Но у том обзиру окренуло је на радост на боље. Пре две године није се у овој саборници могло ни изустити име „Србин“, данас се већ може. За земљу би ће оно време најсретније, када ће се оба народа натецати у пожртвовности прама домовини. Имајући поверење у владу бана грофа Пејачевића, гласа за предложену основу о прорачуну. (Живо повлађивање на десници.)

Заступник др. **Војновић**. Ако говорник осећа дужност, да наведе оне разлоге, с којим предложене основе закона неможе примити за подлогу специјалне расправе, заборавиће на оно, што га је тиштило, те ће се проникнути осећајем, да овде није друго већ народни заступник, коме је бранити интересе народа. У свету много се показује појав, да се парламентаризам све више изопачује, те се тражи повратити га на пријашњу његову чистоћу. Одакле потиче тај појав?

Чињеница је, да се парламентарни сустав мал не обћенито изневерио својој нарави, те страначки обзири и страначко лице питања чине, да се ласно заборави праве потребе и големе невоље народа. Пита се, да ли се парламентаризам и код нас изродио, да ли се и наш сабор мало бави реалним потребама народа, да ли не трати време у страначких борба. Прихваћа радостно реч оделнога предстојника барона Живковића, који је истакнуо, да ли би се имали више бавити правим потребама народа. Та његова изјава биће му поводом, да размотри, зашто тако небива. Том су два врела: једно врело виси збиља од узрока, који донекле невисе од воље нашега сабора, други узроци висе искључиво о нами.

Од год. 1868. одкад је с Угарском склопљена нагодба, тратн се време у међусобних размирица међу једном и другом краљевином. Познато је сабору, како је Хрватска увек била изазивана у државоправним питањима, која нам преће бавити се реалним потребама. Колико се је само с угарске стране отезало питањем о сједињењу Крајине, које већ год. 1875. беше за решење зрело. То питање неће дотле бити решено, док се Крајина парламентарно и финанцијално не сједини с Хрватском, тога је уверења јамачно и висока влада. Када би то висило о нашој влади, уверен је, да се финанцијално питање могло решити онај мах, када је проглашен превишњи одпис о сједињењу. Да се време тратило, крива су и друга питања, која су нам се од стране Угарске намећала, те нам се свеудиљ намећу. Спомиње само незаконити и неоправдану порабу мађарског језика заједничких области у Хрватској. Признаје, да бан неможе сва ова питања одкломити, када их силом намеће савезника, те је уверен, да би он то учинио, када би могао. Неће навађати питања о верозаконских закада, од којих су нам Мађари одбили приличну своту. Уважени један члан већине доказао је у посебној брошури, колико смо год. 1878. и 1879. финанцијално трпели и штетовали. Како је настало речко питање, ко га је изазвао, ван опет наш савезник? Помислимо господо, колико је то питање већ досада изазвало неприлика, а колико ће их у напред изазвати. Управо државоправна питања, која Угарска сваки час потиче, распаљују страсти, те чине да тратимо драгоцено време.

Светли бан је по сведочанству самих службених новина у вечној борби за права домовине, но неможе увек одољети агресивности савезника, нити може сваки пут стављати на коцку своју столицу. Кад будемо сложни са владом, да одбијемо сваку навалу заједничке владе, биће боље те ће се на нашу корист умањити број државоправних питања. Слога та даје се и постићи; странке, стојеће на нагодбеном темељу закона одбијаће нападаје на том темељу, левица пак, која тога темеља непризнаје, одбијаће их са гледишта народнога права. Ово наметање државоправних питања са стране савезника, први је узрок, зашто се неможемо бавити реалним потребама.

Но има још једно врело. Сећа, како је пре више година, као члан адресног одбора, написао основу адресе те у њој истакнуо праве жеље народа, навластито промену финанцијалне нагодбе. Опазио је наиме, да се много добро, к је се твори у хрватском сабору, губи и изопачује у заједничком сабору, те је с тога захтевао, да заступници на заједничком сабору положе нашем сабору рачун, јер је видно, да се њиховом млитавом политиком неможе служити интересом земље. У питању државјанства, које је против његову назору прихваћено, морао је иступити из народне странке, те је дошао као „дивљи“ у сабор. Тако радим већ 20 година, те никада не идем за тим, да угађам могућнику већ да браним свој народ. Задовољан сам са малим, те сву своју снагу улажем за земљу, за коју би дао и свој живот, када би био толи заслужан, да га за домовину могу жртвовати. (Живио са левице). Признавао сам, да је влада бившега бана Мажуранића имала великих мана, те нисам навластито одобравао прогона штампе, који се је тада извађао. Што се тиче садањега стања очитује, да је од последњих избора уздрмано поверење у уставно владање, доведен у сумњу опстанак лични, тиска и парламентаризма. А које су томе последице? Да је странке раставио јаз, да се данас немило пуца с једне и с друге стране. То пак бива у најнеуместније време, у час, где би имали сложити све наше силе, да решимо питање о сједињењу Крајине, јер решење тога питања засецаће битно у будућност земље, у јакост и слабост, коју ће сједињена Хрватска донети Угарској и целокупној монархији.

Питање о сједињењу Крајине несме се нипошто решити у страначком смислу. С њим су сплетена многа управна питања, те једва ће све и најбоље способности земље дотицати да се оно повољно реши. По том решењу судиће свет, да ли имамо или немамо самосталне снаге; од њега зависи ће част и углед народа. Но ако к решењу тога питања приступимо уз страначке одношаје биће велико зло по земљу. Ти одношаји могли би бити извор слабоће и упропашћење народа. Жели нека се уставна питања ставе на страну, и ради о реалним потребама народа. У чем дели се мањина од већине. Мањина хоће преиначење закона законитим путем, а зар то неће и већина; ко се између нас у опће одреко боље будућности народа. Зар је несрећа, ако његова странка жели, да се бан хрватски именује од светле круне без протуподписа угарског министра председника. Уверен је, да ни светли бан неби то одибо, када би само могао постићи. Долазио би само у додир са светлом круном, а и с угарским министром. Тако би престао извор честих опрека, које ласно настају, у обћењу с угарском владом, јер та иде хегемоничким правцем. Ми тражимо финанцијалну автономију, а ту нам је већ и покојни Деак нудио. Мађарима давали би драгом душом 55% за заједничке послове, а тада неби се збивале оне блудње као код њих, који се увек у рачуну преваре на нашу штету. Што нас веже с Угарском. Пошто нас невеже крв, може нас везати само закон и интерес. Закон је превећ мало, јер је Угарска радила против нашег материјалног интереса.

Када се буду уставна питања ређе појављивала моћи ћемо се тада бавити реалном политиком. Моли браћу Србе, да се на овом пољу сви споразумемо, да сви настојимо о ширењу слободних институција у земљи. На овом темељу све ће се изједначити, права пак слобода води к решењу најзаплетенијих питања. Сећа једнокрвности оба народа, и моли, да се неистичу приговори онде, где нису оправдани. Тако је заступник г. др. Суботић пожалио, да се из прорачуна троши више на католичко него на православно богоштовље. Но заборавио је, да католичка вероисповест има својих посебних заклада, својах инкамерираних добара, из којих се троши, па одатле и потиче то неразмерје у подупирању једног и другог богоштовља.

Говори о посланству монархије на истоку и њезиној политици према Хрватима и Србима. Монархији, у којој живе до 20 милијона Славена, не може се доиста одрећи, да врши уплив на истоку. Но тај уплив неће монархија моћи успешно извршавати, не покаже ли, да жели задовољити праведним захтевима својих славенских народа, Хрвати и Срби морају управо да буду она привлачна тачка, која може помоћи монархији, да на истоку врши уплив. Како данас ствар стоји, мало има који народ у монархији, који би уживао мање слободе од Срба и Хрвата, поглавито од нас у краљевинама Хрватској и Славонији. На Реци и Далмацији има више слободе, те зато и неможемо бити привлачни за те крајеве. Данас влада страначки раздор, но уверен је, да ће се упорабом закона и измирењем државнога живота странке најпре измирити. То би имала висока влада запамтати, а тако ради и угарска влада. Она пушта левици највећу слободу говора, јер знаде, да ако оно, што левица говори, није основано, мора у народу пропасти. Упозорује на Цислајтанију, где влада пушта да се води социјална политика; тако раде и друге владе, јер су дошле до осведочења, да се унутрашњости становитих граница мора дати одушка слободној речи. Одговарајући на једну примедбу оделнога предстојника г. барона Живковића, изриче жељу, да предстојници одела владиних не буду заступници народа, већ ли струковњаци, бавећи се својим преважним пословима, јер би тако избегла задиркивању и свеђерним политичким борбама.

Приписује кривоме схваћању положаја странака и земље, да је влада ударила правцем, који није у складу с уставом; одбија прорачун.

Оделни предстојник барон Јован **Живковић**: Осврнућу се на говор свога предговорника. Његово разлагање мало одаје смисла за реалне потребе практичне политике. Ми се доиста превише бавимо жељама и утопијама. Народи важе само онолико колико вреде; имају своја права, која се развијају према њиховој снази, а губе се према њиховој немоћи. Овој истини мора се свако одазвати те јој следити, ако хоће да буде на корист своме народу. Предговорник рекао је, да овде говори као народни заступник; не зна чему то, јер је посве наравно, да сви, колико нас има, говоримо овде као народни заступници. (Живио! Тако је!) Радимо ли међутим друкчије него мањине, доказом је, да нам уверење не допушта онако радити. Уверен је о свакоме, да што ради, ради само по свом уверењу.

Што се тиче **политике реалности**, по назорима говорниковим, који је толико наглашивао ту политику, неби ипак никада до ње дошли. Рекао је да повреде закона преће нутарњи развој. То је истина, но предговорник, који позна законе, знаће увек и онај законити пут, којим се повреда једнога закона има изцелити. Када вређа закон бан или одељни предстојници, ето закона о устројству земаљске владе, по којем се они могу по сабору сваки час позвати на одговорност. Ако вам се хоће ставити на дневни ред повреду закона, па ћемо се тада разговорити о конкретном случају и ствар решити. Но ако закон вређа заједнички министар, тада га ваља с места, које установљује закон, позвати на ред. Питајте га у заједничком сабору, те му тада судите по својем уверењу, но неиде по закону, да такове ствари расправљамо у расправи о прорачуну. Данас не ради се о том, да стичемо решења питања, која се овде без потребе заповедају, да уређујемо комуникације или решавамо питање о Далмацији; јер управо тада, када се буду овамо мешале ствари које неспадају, никада не дођосмо до какове реалне политике.

Господин говорник навео је међу осталим, да би за земљу ваљало изводити финанцијалну автономију. Он, као бивши члан краљевинскога одбора, који је имао утаначити финанцијалну нагодбу, знаде да се та нагодба није могла друкчије утаначити, нити су се могле кориснije за нас последице получити. За разборита човека, који се влада прама околностима, јест и оно доста, што смо муком извојевали, те ће и бити задовољан. Предговорник говорио је о страначким борбама. Борбе ће вазда бити, јер је у борби живот, те није ни он противник борби, ван само таковој, која пречи сваки успешни рад земље.

Што се тиче **језика код железница**, који је г. предговорник споменуо, одговара му, да је и код железнице у новије доба получена лепа концесија. Пре кратког времена устројена је у Загребу посебна железничка управа; мало се је хтело, те није после премештена на Реку: да се то буде догодило, неби се ваше право било нимало повредило. Што се тиче језика, то управа железница, када има посла са владом и хрватским опћинством опћи немачки, са средишњом управом опћити ће ваљда мађарски. Но да и нам пође за руком, те би добили комуникације у властите руке, морали би и ми са заједничком владом дописивати којим другим језиком а не хрватским. То су виши обзири, којим се и велике државе морају поклонити, те и Угарска, када у таковим пословима дописује и опћи с Аустријом, мора рабити немачки језик.

Гледе спојитбе Крајине, коју је предговорник такођер споменуо, познато је, да је управно спојена са матером земљом; желио би међу тим видети онога, који би у тој замашној ствари могао брже поступати, него је светли бан поступао. Крајина биће и парламентарно спојена, само треба створити могућност, наиме изборни ред, да се то изведе. Брже неби нико могао извести, нека га један дан прати од 9 до 5 сахати у његову уреду, те

ће видети најбоље, шта и колико се ради. Што се тиче финанцијалне спојитбе Крајине са матером земљом, то је више питање сходности него начела, Народна странка, изјавила се је још онда, када су чланови садање неодвисне опозиције састављали с њом једну целину, да би било упутно за сада недирати у финанцијално питање, јер се је бојала, да неби добили сав колики приход Крајине према нагодбеном кључу. Господа довикивала су бану: бане, не дирај у то питање.

Гледе слоге, коју је предговорник истакнуо, очитује, да влада нетреба помоћи високог сабора, кад ваља брапити закон, јер види ли она, да се удара против закона, дужна је и одговорна, да то сузбије, а може уверити кућу, да влада то у свакој згоди и чини. Нека сваки врши дужност на месту, на којем је постављен. Толико за данас на говор предговорника. (Одобравање на десници.)

ДОПИСИ.

Крагујевац, 19. марта. Данас у 11 сахата добише крагујевчани отпоздрав на адресу, коју су ђенералу Скобељеву приликом проглашења Србије за краљевину послали и поздравили га. Телеграм је дошао преко руског пуковника Митрићевића, рођеног крагујевчанина, који гласи:

Град Крагујевац краљевство Србија.
Пуковнику **Митрићевићу.**

Петроград, 18. марта.

Јуче добих послату адресу. Дубоко сам тронут тим новим доказом љубави и свеве са Русима од људи, који осећају за развиће благостања, православља и самоодржања братске нам Србије. Михајил Скобељев.

Крагујевчане је данашњи дан јако обрадовао, кад знаду, да од руских првака први овако пријатељски осећа и мисли.

Данас одоше депеше на све стране о радосном овом одговору. Дао би бог, да се ове пријатељске веве дуго између Срба и Руса одрже.

Бела Црква, 20. марта. (Имовна општина. И опет скутоношки кликаши. Разно.) Почетком маја о. г. држаће се главна скупштина имовне општине, где ће се врло важни предмети расправљати. Но пре него што на појединости ових предмета пређемо, нужно је, да читалачки свет, а особито заинтересовани вилајет на главне одношаје имовне општине уповоримо, како би о томе прибавио си стварнога оријентовања. После равојачења банатске крајине изведена је деоба с ераром, где је након деобе наследила бивша срп. бан. пуковнија осим крајишничких основних фундацаја још и 38.000 јутара чисте шуме.

Поменути фундус, који се састојао од чести у готовини а од чести у обвезницама износио је 86.000 ф. а. вр. коју своту је привремена управа имовне општине на душе бивше срп. бан. пуковније поделила. Сем тога припада још као основница поменутог фундуса овомесна државна гимназија и пуковнијска болница прва у процењеној вредности од 25.000 ф. а друга 23.000 ф. свега 48.000 ф. који фундус привремена управа имовне општине својом непажњом при деоби са ераром до сада још није у корист имовине спровела, него ће се морати парбеним путем доконати, што ће се свакако у прилог имовне општине решити, само ће дотична имовина ту парбу скупо платити.

При фактичној организацији имовне општине није се довољно пажње обратило, да се осигурају неопходно нужни услови, који условљавају трајни опстанак и политично-економни, технички, правни и финансијски одношај имовине, него се са свим једноставно тежило, ко ће пре на крму имовне општине доћи.

Правни одношаји имовне општине нису регулисани и обезбеђени, што је свакако најглавнији услов опстанку свеколики аграрни и шумски општински јавни установа. А то ће рећи имовна општина није своје шумско газдинство, које је пригодом деобе са ераром наследила и то: 38000 јутара чисте шуме у процењеној вредности од 4 и по милијуна форината — велимо, до сада тај шумски комплекс још није грунтовно на имовну општину спроведен, што је свакако грдна и неоправдана погрешка управног савета, која ће згодном приликом са штетним посљедицама доконати се. Дакле имовна је општина само поседник а никако власник свога крваво стеченог огњишта. Ова штетна околност проузрочила је имовној општини већњу и на политично-економном пољу, која у тесној свези са правним одношајима стоји.

По арондовању политичких области, наша имовна општина подељена је на четири жупаније и то тамишварску, крашовску, торонталску и северинску. Без обезбеђења дакле правних одношаја имовне општине, могла би лако наступити политично-економна деоба исте на жупанијске управне области (Comitatswirtschaft), и тако би онда и не звани гости право имали, да се на шумски део абонирају. Па куда смо онда?

Исто је тако нужно и крајње је време, да се управни савет имовне општине постара за катастрално премеравање и техничко испитивање шумскога простора како би на основу позитивних факата могли са финансијским ераром ступити у преговор гледе плаћања и одмеривања пореве. Овако пак усвојен је негативно првобитни модус државног ерара ad referendum при шумској деоби ђутуре са 7.800 фор. годишње пореве.

Као што рекосмо, главна скупштина имовне општине састаће се почетком месеца маја о. г. Наша би смерна жеља била, да ова скупштина не удари путем последње скупштине, која никаку циљ пред очима није имала, него се јединствено свела на партајно становиште и водила борбу за превласт појединих личности на штету опште ствари.

Идућа скупштина и њени заступници треба да буду непоколебиви поборници и израв опште жеље за праведну народну ствар, ако се тј. поштено мисли и намерава, да целокупност имовне општине остаје и на даље изворна самостална чињеница на финансијском и економном пољу нашега народа, а никако да крњимо и заподенемо деобу између „пољадије“ и „Клисуре“, што би то само у прилог трећем ишло. Истина, да се многи заступници имовне општине туже на хрђаво газдинство садање управе и веле, да је поред таке манипулације боље шуму продати или поделити. И ми верујемо да је тако, али из тога не може још да сљеди продаја или деоба, него по нашем мнењу реформа газдинства, која би се могла према данашњој финансијалној кризи у духу штедње извести. Кад се дакле узме у обзир, да наша имовна општина има годишње 24.800 фор. расхода а само 11.000 фор. прихода онда је са свим природно, да ће се така институција морати временом сурвати. Ми смо с једне стране сами криви, што смо при склапању организационог елабората таке модерне параграфе уврстили. Али шта ћемо кад је то жеља кр. комесара била, пак да му се не замеримо, морали смо према истом галантни бити, са изреком „шума дала“, „шума однела“, само да се извесним протекцијама до масних залогаја дође. А сад? Сад се свестрано увиђа, да су ти галантни и модерни параграфи при склапању организационог устава имовне општине бацили исту у абнормално стање и да се то стање не може више сносити.

Зар на лањској скупштини нису заступници имовне општине могли увидети, да имовина није имала основнога готовога капитала за издржавање персонала, па су ипак са свим равнодушно примили штатут онако „en blok“ и своје чиновнике брилатно наплаћивали, који никаква посла немају?

Шумски управитељ, који је код државног ерара са 700 ф. годишње наплаћен био, акцептиран је код имовне општине са 1.700 ф. годишње, па онда начеоник имовне општине, који само своје име подписује, наплаћен је са 1000 ф. дочим контролор са 900 фор. секретар 720 фор. а правдоправник (Rechtsconsulent) са 600 ф. За тим шумски ферштери 550 ф. а шумски чувари по 340 ф. годишње.

У таковом стању ствари није замислити, да се дефицит друкчије покрити може, него посредством редукције чиновничке плате, и то: шумском управитељу од 1700 обалити на 1000 фор. до чим начеонику, који само за подпис 1000 ф. прима, доста је и сувише 400 ф. као путни паушал, за тим контролору, као књиговођи, који је са 900 ф. наплаћен, доста је и 600 ф. а адвоката и секретара, првог са 600 ф. а другог са 720 ф. треба са свим излучити. Први није нуждан због тога да је перманентан, што их и суввше има, пак се такмаче ко ће бити јефтинији, а другога т. ј. секретара, који никаква посла нема, треба заменути једним дневничаром са 360 фор. годишње. Надшумари или ферстери јесу врло нужни, и треба или у место 550 фор. плату на 600 ф. повисити, до чим шумским чуварима који 340 ф. у готовим и мимо тога трећину од пљенидбе имају, која пљенидба половине плате износи, треба обалити фиксу на 240 ф. год.

И тако би имовна општина у место што је свој персонал не заслуженом платом галантно наплаћивала, могла у почетку по средством редукције чиновника и њихових плата до бољих времена уштедити, и то:

1. 22 шумска чувара по 100 фор. износи годишње — — — — —	2200 ф.
2. Дневничара у место секретара —	360 ф.
3. Правдоправника или адвоката излучити — — — — — — —	600 ф.
4. Начелнику место плате дати путни паушал — — — — — —	600 ф.
5. Од плате шумског управитеља —	700 ф.
Додавши томе још две скупштине што се преко године сазивају, на које 63 заступника доћи морају и сваком заступнику осим 3 ф. дневнице још и 17 н. по километру путни подвоз амо и натраг платити мора што онда обе скупштине на 3500 ф. стају, могла би се дневница на 2 ф. обалити, а у место 17 нов. од километра за подвозни паушал, могла би дотична општина подвоз бесплатно дати, усљед чега би се уштедило — — — — — —	3000 ф.
И тако би се у укупној своти уштедити могло свега — — — — —	7460 ф.
Додавши томе грдне дневнице ревизијоног одбора и дневнице са путним паушалом управног савета, који се дванајст пута преко године на рачун имовне општине састаје. За тим силна и неуместна комисијонална рочишта могло би уштедити и ту најмање — — — — — —	2540 ф.
И тако би укупна уштеда износила округли број — — — — —	10000 ф.

Ова свота од 10.000 фор. служила би као основа обртнога капитала за свако шумско подувеће, што би се на сопствену ризику подузимало.

Господо заступници! Узмите пример на романској имовној општини у Карансебешу, која има 200.000 јутара шуме у вредности од 18 милијуна фор., а нема више од три административна чиновника под платом. Њихови заступници немају путна паушала, рачунајући по километру, као ми; њихове скупштине немају никаква трошка. Начелник, управни савет и ревизијони одбор врше своје послове бесплатно. Па како дивно цветају!

У то име нека вам је, браћо заступници српске имовне општине, сваком на уму, да у идућој скупштини донесете предлоге за одлуку, и то: да се постојећи организацијони штатут критички проматра и према околностима имовне општине измени и исти у српском тексту штампа, јер доста је жалосно, да српска имовна општина, као власник свога огњишта, нема на српском тексту штатуарни правила, него немачки и мађарски. Исто тако треба да се пословни ред на српском језику води, као што је код Романа романски. За тим редукција чиновника и њихове плате, и напокон искати скупштинску довволу, да се од сада на сопствену ризику шума манипулира, јер друкчије нисмо у стању сузбити домаћу и извањску обртну конкуренцију, која нам прети погибељу. Узрадимо ли тако, онда знајте, да ће се благостање имовне општине још за времена моћи спасти и суздићи до степена светске обртности и техничке индустрије. У противном случају мора ћемо подлећи судбини нашег сопственог немара.

Као куриозум имамо прибележати нашем читалачком свету, да је Хасан, игуман из Златице, протекцијом Германа, за његово „млогогодишње деловање на црквеном пољу“, добио златну медаљу са круном. За који дан очекива и поп Осман истоветно одличије. Међу тим добили су поп „Фрајла“ и Хаџи-Вића од дијецезана црвене појасеве — ваљда за кортешовање и неуморно заузимање против народне странке.

Скутоношки кликаши спремају велики дочек Герману, који ће ових дана преко Базјаша у манастир Златицу игуману у походе доћи, а из манастира, веле кликаши, да ће посетити Белу Цркву, Вршац, Тамишвар, Кикинду и т. д.

Српско народно позориште.

У **Ст. Бечеју**, 19. марта. Мили гости, наше народно позориште, у нашој средини. Ко осећања, ко срца има, тај ће и разумети, шта ово хоће да каже. Пре три дана дођоше нам из Сентомаша, па још и не дануше, а већ синоћ прву претставу имадосмо. Ето тако то код нас иде, ваља нам се журити. Ал и то има своју добру страну, видесмо да је честита дружина — и без пробе шлагфертиг. Ал и бечејце ваља ми овом приликом похвалити. Ма да је било неких, који са свог узвишеног положаја дивно изшпекулираше, како нам позориште не ће моћи овде опстати, па то јавно затрубише (бар да су то људи, којима наше ствари на срцу леже, ни по муке, — већ они, који нигда ни малим прстом не приватише своје), опет су готово сва седишта у дворани, 128 места, заузета за цело време у предплати. Требало је бити на представи и видети дупком пуну дворану, па да и ови бели наши гаврانови увиде (на срећу нема их много), шта се може кад се хоће.

„Треба хтети, треба смети, па да видиш, како с лети . . .“

Желити би било, да нам ова браћа, кад већ не могу да користе, а оно бар да нам не кваре посао.

Прва представа беше „Језујита и његов питомац.“ Слика из франц. шаљивог живота. Интригом неких покварених сродника ваља Шарло, племенит, животан, узорит младић од 17 година, син грофа Кердоа, свештен ком да буде. Да би се укротио овај племенити несташко, дадоше му младог језуиту за васпитача. Ома првог часа мења се улога, питомац постаје васпитач своме васпитачу. Свети кришпинц пада, а језујита свлачи црну хаљину, у које га је рањено срце обукло, изгубивши ону, коју је ватрено љубио, и језујита постаје онај исти племенити човек, који је и пре тога био. По што се са љубазницом опет састане и разуме (а све мајсторијом свога питомца) — Шарло чини чуда са своји м несташном племенитошћу. Од Језујите направи човека, са образа једне надувене и подмукле тетице и њезиног поквареног љубазника скида образине, свог оца избави из вигова, у које је допао поред својих рођака, и лечи га од костобоље, а од старог вртара, Килијана момка му и Онете унуке, прави сретне људе. Шарло сам остаје онај исти племенити узорити детић, који је и био, и не требају му више црне хаљине.

Ружић (Језујита), овај по труду, енержији и мајсторији Нестор наше дружине, извео је своју улогу мајсторски. Дух и срце је младо у Нестора.

Јунак овог вечера пак, који је сву публику на јуриш, без пардона освојио и задобио, био је бездвојбено наш млади, умиљати Шарло — Рајковићка. О симпатичној особи њеној не ћу ништа говорити, ваља доћи па представу и видити је. Она је своју — иначе благодарну — улогу извела тако вешто и мајсторски, да је публику од почетка до свршетка у најбољем расположају одржала. Или дошао онај несташко, или онај притворни смиренјак, или онај иронични младић, или пријатељ пун осећаја, — увек је вештак и уметник пред нами стојао. Рајковићка спада са њеним улогама у први ред глумица.

Анђелија — Л. Хаџићева — показала нам је такође у својој симпатичној особи изврсну игру, и служи нашој позорници на диву и понос.

О Ружићки (баронци) оно исто, што и за Ружића.

Лукић (барон) играо је старог господина, оца Шарловог, коректно и уметнички. Кретање, глас, показују глумца опробаног.

Исто тако Добриновић (гроф), који је улогу једног отмјеног, у себе заљубљеног блесана тако извео, како га само Добриновић извести уме. Али и није публика избивала из смеја, Добриновића видети и чути, — и у смеј прснути, било је једно и исто.

И Банковић, овај млађи глумац, показује напредак, и биће временом угледна снага наше дружине. Само мислим, да би у извесним приликама мало више живота, мало живљег покрета требало.

Нама бечејцима нови чланови: Милићева, Милосављевић, Димитријевић и Јовановић, учинили су од своје стране све оно, што је нужно, да представа тако складно, округло и удесно испадне, као што је испала.

Дворана, као што рекох, беше дупком пуна, а то без сумње није без утиска на представљаче. Друкчије се то представља у пуној кући . . . . комад је за прву представу згодно изабран, а у публики је једна мисао, једно мнење владало, кад се је са представе полазило, опште задовољство са дружином и представом. Ово је публика и признала, бурно изазвавши све представљаче при крају представе.

Желимо нашим милим гостима, да ово време, које ће међу нами пробавити, пријатно и добро проведу. А бечејцима још једном: евала! П.

Вести из места.

— Бивши српски министар просвете и правосуђа, а садашњи државни саветник, др. Димитрије Матић, бавио се јуче и прекјуче у нашој средини, дошавши из оближње Каменице, где се приватним послом позабавио. Госту у почаст искупише се онома дне у вече многи пријатељи и поштоватељи његови у гостинској дворани српске читаонице, те у пријатну и веселу разговору проведоше с њиме вече. Др. Матић отишао је јуче паробродом у Београд.

*** Из поузданог извора дознајемо, да ће наше читаоничко певачко друштво певати о ускрсу у цркви и то овим распоредом: први дан на васкрсном јутрењу у саборној цркви мушки збор ускршње песме од Корнела Станковића. Истог дана у саборној цркви на служби певаће мешовити лик целокупну службу и то: ускршње песме од Корнела Станковића, а остаталу службу комбиновану по Хајму и Рандхартингеру. — Други дан ускрса певаће се иста служба у успенској цркви.

— Мати природа права је мати новосађанима, нема ничега мачешкога на себи, јер се за њих већма стара, него сама новосадска полиција. У очи среде пала је у овој вароши — киша, дакле пала и по главној улици, по пијаци. Беше то по себи истина слаба киша, али и пак толико јака, да је могла скупити онај прашни песак о ком је у прошлом броју на овоме месту била реч и који је здрављу новосађана и сваког мимопролазника љуто гровио. Можда и ми имамо нешто заслуге, што се тај сретан случај догодио. Да нисмо дотичну белешку написали, можда би новосадску пијацу још једнако притискивали густи облаци прашине и песка. Тек што смо прибележили и тек што је белешка била сложена, још није била ушла ни у штампачу машину, а осу се благодат у виду плахе дажде. Кад бисмо знали, да је наша реч ма на ком — форуму тако моћна, да с места буде и испуњена, ми бисмо сваком потребном приликом обилато употребљавали ту моћ; али не ћемо да се омахњујемо, знамо ми, колико наша реч где вреди. Хоћемо само да констатујемо, да се природа пре смиловала на новосађане, од прашине напаћене, него што се новосадска полиција постарала, да их спасе од оте патње.

НОВИЈЕ.

— Будапештански листови јављају, да ће министар Трефор узети натраг законски предлог о средњим школама у Угарској, што га је наставни одбор уг. земаљског сабора одбацио, па га у почетку догодишњег заседања сабору на ново поднети, исправљена према неким потребама конфесија у Угарској.

— Заједничко Аустро-угарско министарско веће, на ком ће се коначно углавити, колико ће се кредита од делегација искати, биће по будапештанским новинама тек после ускрса. Једно од најглавнијих питања, о којима министарско веће треба одлуку да донесе, тицаће се тога, хоће ли се кредит искати на три или на шест месеци, и од тог ће зависити величина своте, која ће се искати.

— За намесника у Чешкој наименован је бар. Краус, досадашњи управитељ чешког намесништва.

— Један београдски лист јавља, да ће крунисање краља Милана и краљице Наталије бити тек до године на лето у намастиру Жичи.

— По Београду се говори, да Русија своје тамошње резиденатство хоће да подигне на степен посланства и да ће због тога Персијани бити премештен из Београда.

— „Н. Сл. Преси“ јавља њен букурештански извештач по извештајима, што их је добио, као што вели, са најчистијег врела, да Румунска не ће бареров предлог о подунавском питању примити, па макар све силе пристале на ђ.

— „П. Л.“ јављају из Букурешта, како је румунска влада послала у Русију војничку комисију, да купи 1700 коња.

— Из Петрограда јављају, да су сви лечници козачких чета добили од војеног министарства налог, нека буду спремни, да могу, кад год буду позвани, ступити на кратко време код својих пуковнија у службу. Топчијске пуковније добиле су налог, да број коња помноже, колико их у рату имају.

— По петроградској вести „Б. Оп. Нов.“ од 22 о. м. ректор кијевског универсктета јавио је телеграфски у Петроград, како скоро 200 ђака иште бурно, да буду пуштени њихова четир друга, што су при последњим немирима затворена

— Како „П. Лојду“ из Петрограда јављају, позиви на крунисање цара Александра III.

већ се разашиљу. Крунисање ће бити месеца августа. Заступници страних држава већ су најмили станове у Москви, камо ће за једно с царским двором отићи.

— На место Тисота постављен је за француског заступника у Цариграду маркиз Ноал. Веле, да је сам Тисо ту промену препоручио.

Разне белешке.

(Беса Хелфманова), о којој супре неког времена немачке новине јавиле, да је умрла, сада је опет, по најновијим вестима жива и здрава.

(Богдан Залески,) чувени руски песник, који већ више година у Паризу живи, славио је пре кратког времена педесетогодишњицу свог живота, те је са свих страна словенскога света добио поздраве.

(На бечком свеучилишту) било је прошле зимске полугодине 4823 слушаоца, а толико није било ни на ком свеучилишту ни у Аустрији, ни у Немачкој.

(Ђимназије у Троједној Краљевини.) У великој ђимназији у Загребу било је на крају школске године 610 јавних, а 8 приватних ученика. Православних ученика било је 40. У великој ђимназији у Винковцима било је 205 ученика, од којих 4 православна. У великој ђимназији у Госпићу (до сада 4 разреда) 146 ученика, од којих 60 православних. У вел. реалци у Осеку било је 98 ученика, од којих 16 православних (8 Бугара).

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА.

Изишла је свеска 34.

АСАН.

ПРИПОВЕТКА ИЗ БУГАРСКЕ ПОВЕСНИЦЕ.

Написао **Т. Т. Јеж.**

Превод с пољскога.

I. — 16. н. (35 пара.)

Добија се у свима српским књижарама. Претплата на 24 свеске ф. 3·50 (7 дин.) а поједина 18 н. (40 пара) и овда шаљемо ми о нашем трошку сваку свеску уредно. — Излази сваких 14 дана 1 св. — Новац молимо у напред с поштанском упутницом.

У Панчеву. Књижара Браће Јовановића.

18-ти број
СРПСКИХ ИЛУСТРОВАНИХ НОВИНА

доноси овај садржај: Забава: На клизавој стази. Приповетка из српскога живота од С. В. П. — Из природе: О потресу, од Луција Анеја Сенеке, превод др. С. Павловића. — Песме: Крај колевке, од Петра Ј. Петровића. — Преводи: Да те нешто питам. Идила Ђорђа Еб ера, превод Јов. Грчића. Песме: Крај мора, од Љ. П. Пенадовића. — Народни обичаји: Како су стари Римљани сарањивали мртвце. Од Јована Грчића. — Песме: У далини, од W. — Народно здравље: Које је храна за човека? од др. Ђ. Натошевића. — Песме: Пупољци III. од П. Ј. Петровића. — Из разних крајева: На конаку код попа Мила под Никшићем 1877. од С—ић. — Књижевност: Прип ветке мојој кћери од Ј. Н. Буља реферат С. В. П. — Изјава С. В. П. — Научне новости: Астрономске белешке за април од Селима. — Хемија од А. М. М. — Наши писци: Јоаким Вујић. — Уз наше илустрације: Скидање Христа с крста. Статује: Сиромашак и Ручни рад. Дарујте ме браћо драга. Арбанашки збор у Призрену. — Књижевне вести. — Смесице. — Српској читалачкој публици. — Слике: Јоаким Вујић списатељ. — Скидање Христа с крста, по слици Рубенсовој. — Сиромашак, статуа Монсинија. — Ручни рад, статуа Цапоне. — Дарујте ме браћо драга, студија С. Николића. — Арбанашки збор у Призрену.

„Српске Илустроване Новине“ излазе сваких 15 дана на два пуна табака, а цена им је за Аустро-Угарску 4 фор. полугодишње, или на 3 месеца 2 ф., за Србију, Црну Гору и друге крајеве 12 динара полугодишње, односно 6 динара на 3 месеца. Претплату у Србији примају све тамошње књижаре, а у осталим крајевима умољена г. г скупљачи, као и накладна штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.

Јаван рачун

о „венчићу“ што је приредило „Коло младих Срба“ у Будим Пешти у корист своје благајне, дана 3. (15.) марта 1882. године.

Од продатих улазница и добровољних прилога утекло је — — — — — — —	300 ф. — н
Потрошено је — — — — — — —	240 ф. 30 н.
Остаје чиста прихода	59 ф. 70 н.

Добровољних прилога дадоше:

Г. Тир, ђенерал из Будим-Пеште 10 фор.

Гђца Софија Пајичићева из Адоња 5 фор.

По 3 фор. Из Будим-Пеште. ГГ. Ђорђе Крестић мин. саветник, др Константин Пејичић, Стеван Јовановић посланик, Димитрије Јоановић, Лазар Милошев, Димитрије Мано.

По 2 фор. Из Будим-Пеште: Пера Јовановић, Љубомир Мађаревић, Ника Николић. Из Ср. Карловаца: Пера Кнежевић. Из Суботице: Јоца Т. Радић.

По 1 фор: Самуило пл. Маширевић, Никола Думча, Паја Хорват. Из Смедерева: Јоца Милановић, Бранко Јефремовић. — Свега добровољних прилога 48 фор.

Свима овим пошт. приложницима изриче одбор топлу захвалу

У Будим-Пешти 19. (31.) марта 1882.

У име приређивачког одбора:

ДУШАН ПЕТРОВИЋ, перовођа одбора. ЛАЗАР МИЛОШЕВ, председник одбора.

ИСПРАВАК.

У прошлом броју у првом чланку последњи ред поткрала се непажњом слагачког коректора једна погрешка. Овде стоји „разложити и — предложити“ а треба „разложити и — предочити“, — што овим исправљамо.

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

У СИСКУ, 1. априла. (Пословни весник Шипуша и друга.) Шенице: продавато је пошто су властници цене у неколико попустили, па крањске и наше млинаре, те получивала је: потиска фина ф 12.50, банацка ф. 11.80, хрвацка ф. 10.—

Раж држи се у цени ф. 8.20.

Кукурузе пове банацке и бачке привежено је неколико терета, — однос је још све једнако слаб, а цене услед назадовања у Пешти и Трсту такођер потиштене. Данас бележимо: стару фину банацку врсту ф. 7.25—30. нову банацку здраву ф. 7.— ф. 7.10, нову са душком од 6.50—70. Зоби довози се из Босне и получује: бела лепа ф. 6.70—80, стара сремска која се на залихи налази, нема засада пролаза.

Пасуљ ф. 10.50.

Вода за путовање најбоља.

Ред пловидбе
поштанских пароброда, од 20. марта (1. априла) 1882. до даље наредбе.

У ЗЕМУН: сваки дан изузимајући уторак у 5 сати после подне.

У ГАЛАЦ и ОРШАВУ: понедељником, четвртком и суботом у 5 сати после подне.

У БУДИМ-ПЕШТУ: сваки дан изузимајући четвртак у ½11 сати пре подне.

У ТИТЕЛ: недељом и средом у 5 сати после подне.

СВЕЗА са САВОМ недељом и четвртком после 5 сахата.

У Новом Саду, 20. марта (1. априла) 1882.

АГЕНЦИЈА

првог ц. кр. прив. дунавског паробродског друштва.

Ред пловидбе
помесног пароброда „Нимфе.“

Из Каменице у Нови Сад: пре подне у 6, 8 и 10 сахата, после подне у 2, 4 и 6 сахата.

Из Новога Сада у Каменицу: пре подне у 7, 9 и 11 сахата, после подне у 3, 5 и ½7 сахата.

Недељом и свецем плови помесни пароброд по реду пловидбе; после подне по добрим времену непрекидно.

Цене места: I. место 15 нов. II. место 10 н. III. место 5 нов.

У Каменици 17. фебр. (1. марта) 1882.

Подузеће.

Курс бечке берзе 25. марта (6. апр.)

Лондон — — — — — — — — — — — —	120.20
Сребро — — — — — — — — — — — —	—.—
Ц. кр. дукати — — — — — — — — —	5.60
Наполеондори — — — — — — — — —	9.48
Немачке марке — — — — — — — — —	58 55

„СРПСКА ЗАДРУГА ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У НОВОМ САДУ.“

Промет са готовином у I-ом течају год. 1882.

ПРИМАЊЕ.	фор.	нов.
Пренешена готовина од 31. дец. 1881.	12260	85
Улози на књижице — — —	88139	72
Уплате на честице III. кола — —	5019	50
Закашњина — — — —	55	65
Одплаћ. главн. од зајма на „соле“ —	35587	—
Одплаћ. главн. од зајма на „приме“ —	88486	56
Одплаћ. главн. од зајма на непокретн	3950	—
Одплаћене менице вер. дружине —	19165	—
Одплаћени предујам на чест. књиге —	2925	—
Одплаћ. предујам на ефекте и драгоц.	1695	—
Камате од зајма на „сола“ менице —	2056	46
Камате од зајма на „прима“ менице —	2612	74
Камате од зајма на непокретности —	1110	10
Камате од предујма на чест. књиге —	657	08
Камате од предујма на ефекте и драг.	208	22
Конта затезних камата — — —	51	56
Конта писарине — — — —	406	06
Конта опомена — — — —	18	04
Конта штампе — — — —	131	26
Конта ситних доходака — — —	62	30
Конта преписине — — — —	2	—
Конта зас. фонда од биљега — —	2	52
Конта јамчевине „вер. дружине“ —	179	—
Конта осн. трошкова „исте“ — —	1	79
Конта центр. штед. у Б.-Пешти —	40000	—
Конта мац. задруге у месту — —	6000	—
Конта најемн. од непокретн. — —	40	—
Камате од страних завода — —	392	01
	311,165	42

ИЗДАВАЊЕ.	фор.	нов.
Исплаћена главница улагачима —	75322	47
Камате на то — — — —	273	66
Конта зајма на „соле“ — — —	45464	—
Конта зајма на „приме“ — —	111883	85
Конта зајма на „непокротности“ —	10410	—
Конта меница „вер. дружине“ — —	19497	47
Конта предујма на чест. књиге —	5706	—
Конта предујма на ефекте и драгоцен.	1282	—
Конта ред. честица II. кола — —	216	—
Конта сбрис. честица III. кола —	39	90
Конта делимка II. кола — — —	39.2	—
Конта делимка III. кола — —	2	—
Конта чиновн. и послуж. плате —	878	28
Конта одвјетн. хонорара — —	100	—
Конта управине тантијеме — —	2249	73
Конта станарине — — — —	62	50
Конта штамп. трошкова — —	27	60
Конта админ. трошкова — — —	98	94
Конта трошкова „вер. друж.“ — —	52	15
Пристојба по исп. кам. од улога —	227	59
Конта сбрис. чест. II. кола — —	19	—
Камате на то — — — —	4	14
Камата на чиновн. кауцију — —	18	—
Конта добров. прилога — — —	82	82
Конта ситних набавака — — —	110	08
Конта јамчевине вер. дружине —	7	79
Конта центр. штед. у Б.-Пешти —	15000	—
Конта кред. банке у Б.-Пешти —	10000	—
Конта одобр. камата — — —	6	—
Приостала готовина за 1. април т. г.	8171	45
	311,165	42

За управу: **Стеван Јефтић**, с. р.

За књиговодство: **Доса Поповић** с. р.

ОГЛАСИ.

Највеће стовариште женских шешира.

Част ми је пошт. женском свету у Новом Саду и околини до новољног знања ставити, да сам за ову пролетну сезону великим избором

НАЈНОВИЈИХ ЖЕНСКИХ ШЕШИРА

у свакој цени од најјефтинији до најфајинијих богато снабдевена, а пошто сам робу из првих извора за готов новац куповала, **то сам омогућена поред лепа укуса са ценом јевтином сваку конкуренцију претећи.**

С поштовањем

С. Стојшић,

у Н. Сад на главној улици до књижаре г. Луке Јоцића и друга.

2—2

ЈЕЛЕНА КОЛМАЈЕР

МОДИСТКИЊА У НОВОМ САДУ

у главној улици, преко пута од „златног лафа“ препоручује за сваку сезону у најбогатијем избору **елегантних шешира** по најновијој париској моди, од најјефтиније до најфиније каквоће, како за госпође и госпођице, тако и за децу. 3—6

НАЈБОЉИ, ЧИСТ И НАЈФИНИЈИ ЗЕЈТИН

који нема ни **куса** ни **мириса** продаје

Д. КОДА

У СВОЈОЈ ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА и ДЕЛИКАТЕСА

У НОВОМ САДУ. 18—100

Објава.

Од стране управног одбора за заједничко руковање ритских земаља у тителском и жабаљском срезу, овим се до општег знања ставља, да ће се право риболова у следећим водама I. и III. залива путем јавне дражбе на три године под закуп издавати као: Кенђел, Цигура са прочи фокови, мали аћаш варошки фок и рибњак, велика и лавина бара, мутњача са јамама, шарић и црна бара.

Дражба истих риболова држаће се 17. (5.) априла 1882. у општанској писарни у Жабљу.

Ближи услови могу се сазнати у Тителу у писарни управног одбора.

П. Т. Закупници позивају се у одређеном времену у Жабаљ.

Општинско поглаварство умољава се, да ову објаву међу својим становништвом обнародује.

У Тителу 31. (19.) марта 1882.

Председник управног одбора

Станојевић.

2—3

СРПСКА ШТАМПАРИЈА

ДРА СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА

У НОВОМ САДУ

препоручује се п. т. публици како у месту, тако и из околине, са својом тачном, брзом, лепом и јефтином израдом сваковрсни штампарски послова.

Особито упозорује сл. црквене општине на

ЦРКВЕНЕ МАТРИКУЛЕ

које су на прописаној правој кончаној хартији „Dyos-Györi“ штампане и то у формату 46—59 сантим.

Цена је књизи од 25 табака 1 ф. 25 н.

Молимо сваког да ово прочита.

НАШУ ДОЈАКОШЊУ

СРПСКУ КЊИЖАРУ

од сад под обележјем (цимером)

„КОД СВЕТОГА САВЕ“

ПРЕСЕЉАВАМО И ЗНАТНО УВЕЋАВАМО

одмах после Ускрса ове године у ванредно лепи и највећи дућан овдашњи, којему мало равна има овде (мимогред да наведемо: у просторији 56 корака дугачкој)

У КУЋИ ТРОКАТНИЦИ ЂОКЕ НЕДЕЉКОВИЋА, БРОЈ 24.

на главној пијаци косо преко пута од српске саборне цркве — а од ћошка дунавског сокака друга кућа.

Пресељавамо пак књижару своју, што смо је већ и до сад здраво разгранали — **а одјако намерни смо и јошт већма разгранати и увећати** — како би смо могли најбоље на услузи бити сваковрстном потребом књижарске врсте, коју потраживачи било одкуд зажеле и потраже те у нас добити могу,

а све без разлике

ЦЕНОМ НАЈЈЕФТИНИЈОМ

и најповољнијим условима за купце.

Српска књижара наша, као што је познато, бави се радом књигоиздавачким и у опште књижарским свакоје књижевности данашње.

Снабдјевена је најбогатијим стовариштем хартије сваке врсте беле и бојадисане — великим избором писаћег и канцелариског прибора, званичног и трговачког; — иконама и сликама; — свираћим инштрументима и свега прибора што уз ово иде, — школским училима мапама, глобусима и рачунаљкама и т. д. —

Молимо и опет да свак на ум узме, да је наша данас највећа српска књижара смештена **једино и само у кући ђоке Недељковића на пијаци.**

Јављајући ово, радост ће нам бити — да нас поштована публика што већом посетом почаствује **и сама собом увери се о свему горереченом у нашој српској књижари код „светога Саве.“**

У Новом Саду, пред Васкрс 1882.

СРПСКИ КЊИЖАРИ И КЊИГОИЗДАВЦИ

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ

„код светога Саве“

(у кући Ђоке Недељковића број 24. на главној пијаци косо преко пута од српске саборне цркве.)

Стовариште конфекције за госпође

ОД

Х. ЛАЈТНЕРА ИЗ БЕЧА

приспело је овамо у гостиону **Schneider** са најновијим предметима за пролетњу и летњу сезону. Бавиће се само до 12. априла. 7—

Одговорни уредник др. Светозар Милетић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.